

Datum

2019-05-24

Vår referens

Anders Eriksson

Utvecklingssekreterare

anders.p.eriksson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Motion av Olle Schmidt (L) om att skapa "snubbelstenar" i Malmö, komplettering efter återremiss från kommunfullmäktige STK-2017-469

Sammanfattning

Olle Schmidt (L) yrkar i sin motion att uppdra åt kommunstyrelsen att utreda möjligheterna att skapa "snubbelstenar" i Malmö med syfte att få människor att minnas förintelsens offer. Motionen har sänts på remiss till tekniska nämnden och kulturnämnden. Såväl tekniska nämnden som kulturnämnden är positiva till att nazismens offer uppmärksammas. Tekniska nämnden skriver att det finns resurser för att hantera de föreslagna konstverken. Tekniska nämnden skriver dock att det finns en tveksamhet i hur konstverkets syfte ska uppfyllas i en stad där inga nazistiska deportationer har skett. Kulturnämndens mening är att kunskap om den nazistiska terrorn och dess spår kan nås på andra sätt till exempel genom informationsskyltar. Kommunstyrelsen föreslog i enlighet med detta att motionen skulle avslås. Kommunfullmäktige beslutade vid sammanträdet 1 februari 2018, § 14, att återremittera motionen för att kommunstyrelsen bättre skulle kunna belysa de idag berörda åsikter. Kontakt har tagits med Judiska Församlingen vars åsikt är att man i Malmö kan arbeta på liknade sätt som i Stockholm. Med anledning av detta har stadskontoret tagit kontakt med Stockholms stad för att undersöka hur arbetet har bedrivits där vilket redovisas i texten nedan.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige anser Olle Schmidts (L) motion om att skapa "snubbelstenar" i Malmö besvarad med vad som redovisas i ärendet.

Beslutsunderlag

- Motion av Olle Schmidt (L) om att skapa "snubbelstenar" i Malmö
- Remissvar från tekniska nämnden
- Protokollsutdrag från tekniska nämnden 170822 §213
- Remissvar från kulturnämnden
- Förslag till beslut Kulturnämnden 170830 § med Reservation (L)
- Reservation (L) tekniska nämnden 170822
- DJMR förslag till beslut 171011 §74 Motion av Olle Schmidt (L) om att skapa "snubbelstenar" i Malmö
- KSAU förslag till beslut 171016 §156 Motion av Olle Schmidt (L) om att skapa "snubbelstenar" i Malmö

- G- Tjänsteskrivelse DJMR 171011 motion om snubbelstenar
- Reservation (L) DJMR 171011
- KS förslag till beslut 171025 §362 med reservation M och L
- KF beslut 180201 § 14
- Tjänsteskrivelse KSAU 190527- Motion av Olle Schmidt (L) om att skapa snubbelstenar, komplettering
- Sammanfattning svar fr judiska församlingen

Beslutsplanering

KS Fördelningsmöte 2017-03-27

Beredningen för demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter 2017-10-11

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2017-10-16

Kommunstyrelsen 2017-10-25

Kommunfullmäktige 2018-02-01

KS Fördelningsmöte 2018-02-05

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-05-27

Kommunstyrelsen 2019-06-11

Kommunfullmäktige 2019-06-19

Beslutet skickas till

Motionären

Tekniska nämnden

Kulturnämnden

Judiska Församlingen

Ärendet

Bakgrund

Olle Schmidt (L) har inkommit med en motion om att utreda möjligheterna att skapa så kallade ”snubbelstenar”. ”Snubbelstenar” är konstverk som skapades av Gunter Demnig och har som syfte att vittna om nazismens offer. Konstverken består av en kub om 96 x 96 mm bredd och 100 mm djup med inskriptionen: [Här bodde] namn, födelseår, tid för arrestering, interneringens plats, årtal för placering i koncentrationsläger, årtal för död (eller befrielse).

Motionen har sänts på remiss till tekniska nämnden och kulturnämnden.

Tekniska nämnden har yttrat sig positivt till att uppmärksamma nazismens offer och har resurser att hantera det föreslagna konstverket. Dock finns en tveksamhet i hur konstverkets syfte ska uppfyllas i en stad där inga nazistiska deportationer har skett. Tekniska nämnden ansåg därmed motionen vara besvarad. En skriftlig reservation lämnades av Liberalerna.

Kulturnämnden instämde i motionärens vilja att sprida kunskap om den nazistiska terrorn och de övergrepp som skedde mot olika folkgrupper. Nämnden ansåg att det konstnärliga projektet *Stolpersteine* däremot var mindre lämpligt i Malmö då syftet med projektet är att utmärka den plats där en person bodde före deportationen och att anknytningen till en autentisk plats är central och uttrycks i projektet som personens ”sista självvalda bostad”. Vidare vad kulturnämndens

mening att kunskap om den nazistiska terrorn och dess spår kan nås på andra sätt, till exempel genom informationsskyltar över viktiga händelser, personer och byggnader i Malmö. Redan idag finns en minnestavla och utställningar på Malmö Museer om flyktingmottagandet 1945. Kulturämnden ansåg därmed motionen vara besvarad. En skriftlig reservation lämnades av Liberalerna.

Stadskontoret instämde i tekniska nämndens och kulturnämndens bedömningar och föreslog till kommunstyrelsen att motionen skulle avslås.

Komplettering

Kommunfullmäktige beslutade vid sammanträdet 1 februari 2018, § 14, om att återremittera motionen för att kommunstyrelsen bättre skulle kunna belysa de idag berördas åsikter. Stadskontoret har tagit kontakt med Judiska Församlingen i Malmö vars svar redovisas nedan.

Judiska Församlingen i Malmö skriver att de är positiva till motionen och önskar att arbetet genomförs som Stockholms stads arbete med snubbelstenar.

Med anledning av detta har stadskontoret tagit kontakt med Stockholms stad för att undersöka hur arbetet har bedrivits där utifrån det nu aktuella beslutet om att placera snubbelstenar på tre adresser i centrala Stockholm.

I Stockholm inkom 2017-03-07 en skrivelse till kulturnämnden om att staden skulle ta fram minnesmärken i form av snubbelstenar som markerar byggnader och miljöer med anknytning till personer som fördrevs eller förintades av nazisterna 1933-1945. Initiativtagarna ansåg att snubbelstenarna skulle placeras i samverkan med Forum för levande historia och i samråd med berörda och relevanta samarbetspartner till exempel judiska församlingen, judiska museet samt andra kultur- och mänskliga rättighetsaktörer.

Kulturförvaltningen svarade att det är väsentligt att minnas personer och grupper som utsattes för förföljelse under andra världskriget samt att påminnas och reflektera över idag pågående förföljelse. Kulturförvaltningen menade också att snubbelstenarna som koncept inte är relevant i Stockholm eftersom Sverige stod utanför de direkta förföljelserna och deportationerna av etniska grupper som snubbelstenarna avser i konceptets ursprung.

Det kan, enligt kulturförvaltningen, emellertid finnas anledning att utifrån ett urval som görs tillsammans med till exempel Forum för levande historia, uppmärksamma händelser och personöden under andra världskriget som kan kopplas till platser i staden. Slutligen fann kulturförvaltningen i en jämställdhetsanalys att frågan inte påverkar jämställdhet mellan könen.

Kulturnämnden i Stockholm beslutade att ge kulturförvaltningen i uppdrag att i fortsatt kontakt med Forum för levande historia och andra intressenter arbeta för att på olika sätt uppmärksamma minnet av förintelsens offer t ex genom koncept i enlighet med de tankar som finns bakom snubbelstenar.

I praktiken verkställs nämndens beslut på följande sätt:

- Forum för levande historia tar fram konstverk i form av snubbelstenar med budskap och utformning, de ansvarar för det historiska och innehållet utifrån att de är en statlig

myndighet och expert i dessa frågor.

- Konstnären Gunter Demnig kontaktas och ges möjlighet att påverka texten.
- Forum för levande historia står för kostnaderna avseende framtagande och eventuellt arvode till konstnären och donerar sedan konstverken till Stockholms stad.
- Stockholms stad ger tillstånd till att konstverken placeras och förvaltar dem.

I nuläget är det planerat att snubbelstenar ska läggas ner på tre ställen i Stockholm i juni månad. Ett exempel på vilka texter som ska finnas på snubbelstenarna är:

”Här bodde

GÜNTHER ABRAHAMSOHN

Född 1896, Berlin, Tyskland

Utvisad januari 1939

Koncentrationslägret Stutthof

Mördad 15.12 1941”

Stadskontorets bedömning

Stadskontoret bedömning är att motionen genom den inhämtade kompletteringen och tidigare uppgifter från tekniska nämnden och kulturnämnden ska föreslås vara besvarad. Det bör dock understrykas att det är särskilt viktigt att sprida kunskap om den nazistiska terrorn, dess övergrepp och offren för den.

Ansvariga

Bertil Siöström Avdelningschef

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör